

303310

ACTELE

CONFERENȚEI PARTIDULUI

NAȚIONAL ROMÂN

ținută la

27 și 28 Octombrie 1890

BCU Cluj / Central University Library Cluj

în Sibiu.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201201463

SIBIU,

Institut Tipografic, societate pe acții.

1891.

ACTELE

CONFERENȚEI PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN

ținută la

27 și 28 Octombrie 1890

în Sibiu.

SIBIU,

Institut Tipografic, societate pe acții.

1891.

PROCES VERBAL

luat în conferența generală a delegaților alegătorilor români din Ungaria și Transilvania, ținută în Sibiu la 27 și 28 Octomvrie 1890.

Ședința I.

La 27 Octomvrie 1890.

În urma convocării comitetului central, instituit în conferența generală din 1887, emanată cu datul 4 Octomvrie 1890 și alăturată sub A, delegații aleși în cercurile electorale locuite de Români întrunindu-se în sala dela „Împăratul Romanilor“:

Nr. 1.

Președintele comitetului central, Dr. Ioan Rațiu, prin cuvinte alese bineventează pe delegații alegătorilor români și la 10 oare a. m. declară ședința de deschisă

Conferența decide, ca cuvântarea presidială de deschidere, primită cu aplause și aprobări generale, să se accludă la acest proces verbal sub litera B.

Nr. 2.

La ordinea zilei fiind alegerea biroului ad hoc, delegatul Daniil Lica propune,

Ear' conferența alege cu aclamare de președinte pe delegatul Dr. Ioan Rațiu și de notari pe delegații Petru Truța și Dr. Ioan Mișu.

Nr. 3.

Presidiul provoacă pe delegații nou aleși să-și depună credenționalele pe masa biroului

Credenționalele prezentate se vor preda spre cenzurare și raportare comisiei verificătoare ce urmează a se alege.

Nr. 4.

În urmarea concludului de mai sus

Comisiunea verificătoare se alege în persoanele delegaților Dr. Ioan Nichita, Dr. George Popa și Dr. Absolon Todea, ear' pe timpul până va lucra această comisiune presidiul suspende ședința.

Nr. 5.

La oarele 11 $\frac{1}{2}$ redeschidându-se ședința, comisiunea verificătoare, prin raportorul seu Dr. George Popa, propune spre verificare și

Conferența verifică alegerile următorilor delegați :

Cercul Făgărașului: Nicolau Cosgaria, c. și r. căpitan, și Iuliu Dan, protopresbiter. Suplent Drd. Nicolau Șerban.

Cercul Becicherecului-mic: Paul Rotariu, avocat, și Alexandru Mocsonyi, proprietar mare, aleși în 1887.

Cercul Becleanului: Supl. Paul Sălvan, preot.

Cercul Dejului: Gavriil Manu, avocat, ales în 1887.

Cercul Iclodul-mare: Gregoriu Stețu, avocat, ales în 1887.

Cercul Ileanda-mare: Dr. Ioan Hosan, medic în Gräfenberg, ales în 1887.

Cercul Lăpușul-unguresc: Teodor Herman, protopresbiter, ales în 1887.

Cercul Abrud-Roșia: Ioan Todescu, preot.

Cercul Hațegului: Dr. Alexandru Hossu, avocat.

Cercul Cisnădiei: Dr. Petru Cioran, medic.

Cercul Comloș-St.-Ana: Constantin Popoviciu, paroch, și Mihail Veliciu, avocat.

Cercul Mediașului: Dr. Nic. Racotă, medic.

Cercul Iosășelului: Corneliu Lazar, preot, și Dr. Stefan Pop.

Cercul Dioșod: Teodor Pop, protopresbiter.

Cercul Gilăului: Pompiliu Piposiu, și Alexiu Pop, avocat.

Cercul Cehul-Silvaniei: Supl. Ioan Pop, preot.

Cercul Aleșd: Ioan Popa, adv. și redactor.

Cercul Vinga: Vincențiu Babeș și George Lazar, avocat, ales din 1887.

Cercul Făgetului: Sebastian Olariu, protopresbiter, și Dr. Aurel Popoviciu.

Cercul Noerichului: Pompiliu Piposiu, publicist, și Sabin P. Barcianu, dirig. institutului econ. din Rășinari.

Cercul Gernesig: Dr. Absolon Todea, adv.

Cercul Sibiiului: Eugen Brote, proprietar.

Cercul Nădlacului: Petru Precupaș, econom, și Vincențiu Marcovici, preot.

Cercul Vințul-de-jos: Dr. Avram Tincu, avocat și suplent Victor Tordasianu.

Cercul Caransebeș: Mihail Popovici, protopresbiter.

Cercul Lugojului: Dr. George Popovici, protopresbiter.

Cercul Zorlenți: Iuliu Popovici și Dr. George Dobrin, avocați.

Cercul Sebeșul-săsesc: Ioan Droc, protopresbiter, și Dr. Pompiliu Isac, avocat.

Cercul Carașeu (Satul-mare): Suplent Gavriil Barbul, proprietar.

Nr. 6.

După aceste presidiul

Constată, că sînt de față 97 delegați verificați la 1887 și 39 delegați verificați de nou, cu totul deci 136 delegați, care repres. 69 cercuri electorale.

Conferența cu plăcere ia act despre aceea, că atît numărul delegaților, cît și acela al cercurilor reprezentate s'au înmulțit.

Nr. 7.

Urmînd la ordinea zilei constituirea biroului definitiv, după-ce președintele ad hoc Dr. Ioan Rațiu a declarat, că nu poate primi presidiul definitiv din motiv, că conferența are să decidă asupra celor hotărîte de comitetul central sub presidiul seu

Conferența alege cu aclamare de președinte pe Vincențiu Babeș, de vicepreședinți pe George Pop și Vasile Rațiu, ear' de notari pe Andreiu Cosma, Dr. Ioan Mihu, Dr. Corneliu Diaconovich și Sebastian Olariu.

Nr. 8.

Biroul definitiv ocupându-'și locul, președintele Vincențiu Babeș mulțumescce pentru încrederea pusă într'insul și constată, că ori-cine trebuie să fie convins, că în această adunare este concentrată floarea poporului român, cei mai buni, mai credincioși, mai serioși, cei mai iubiți și mai iubitori de popor fii ai națiunii române. Ceea-ce însă nu exclude, că și afară de adunare vor mai exista bărbați vrednici, care din diferite cause nu sînt aici, dar' afară de această adunare nu va pute nimenea susține și dovedi că sînt, ca contrari de-ai nostri, mai buni, mai adevărați, mai sinceri patrioți și naționaliști. Constată aceasta ca o încurajare a presidiului, care, spriginit de astfel de reprezentanți inteligenți ai poporului, nu va întimpina greutăți în conducerea agendelor acestei adunări. Este altcum de convingerea, că și astăzi ca și înainte de aceasta ne vom manifesta înaintea lumii cu demnitate, cu zelul național și totodată cu simțul de ordine, care este înăscut tuturor

Românilor. În fine notifică, că notarul ședinței de astăzi este Dr. Ioan Mișu.

Conferența cu plăcere ia act de cuvintele presidiale.

Nr. 9.

După aceste membrul comitetului central Dr. Vasile Lucăciu dă citire raportului central despre activitatea dela ultima conferență până acuma.

Raportul general al comitetului central, primit cu vii manifestări de consimțire, se aclude la procesul verbal prezent sub litera C, totodată se va supune deliberării comisiunii de 30, ce este a se alege conform usului din trecut.

Nr. 10.

În nex cu conlusul de mai sus

Comisiunea de 30 se alege în persoanele următorilor delegați: Daniil Lica, Simeon Monda, Gavriil Manu, Rubin Pațița, Alexandru Filip, Dr. T. Mihali, Iuliu Coroian, Dr. Ioan Rațiu, Francisc Hossu Longin, Dr. Avram Tincu, Ludovic Csato, George B. Pop, Dr. Absolon Todea, Patriciu Barbu, Nicolae Cristea, Eugen Brote, Alexiu Berinde, Dr. Ioan Nichita, Dr. George Popovicî, Andreiu Medan, Paul Rotariu, Dr. Nicolae Oncu, Coriolan Bredicean, Dr. Vasile Lucăciu, Dr. George Popa, Ilie Trăilă, Em. Ungurean, Andreiu Ghidiu, Simeon Căluțiu, Vasile Voina, Iacob Macaveiu, I. Ionaș, Const. Popovicî, I. Palade, Grigorie Stețu, Anania Pop, Mișaiu Veliciu.

Totodată se declară că, în conformitate cu usul din trecut, membrii comitetului central, de present 8 la număr, încă vor face parte din această comisiune.

Ședința II.

La 28 Octomvrie 1890.

Nr. 13.

Deschidându-se ședința la 4 oare post-meridiane, presidiul anunță, că procesul verbal încheiat în ședința I. se va autentica deodată cu acela ce se va încheia în ședința de astăzi
Servesce spre scire.

Nr. 14.

Președintele Vincențiu Babeș anunță, că fiind dînsul însărcinat cu referada asupra lucrărilor comisiunii de 30, în ședința presentă predă presidiul vice-președintelui George Pop
Servesce spre scire și aprobare.

Nr. 15.

Presidiul prezentează 14 telegrame de aderență și felicitare sosite la adresa conferenței din diferite centre românesci, care citindu-se

Cu plăcere se iau spre știință.

Nr. 16.

Urmând la ordinea zilei raportul comisiunii de 30, exmise sub nr. 10, prezentat prin raportorul Vincențiu Babeș, după ascultarea cu toată atențiunea a motivelor mai speciale expuse de raportor și întrerupte cu vii aplause decâtă conferență

Conferența în unanimitate decide:

I.

Adunarea generală ia spre știință raportul comitetului central prezentat în ședința din 27 Octomvrie 1890.

II.

Pe baza acestui raport adunarea generală susține întreg și neatins programul național statorit și adoptat în adunările generale ale partidului național, ținute în 1881, 1884 și 1887.

III.

Procurarea mijloacelor eficace la promovarea intereselor naționale și executarea concluserilor prezente, conferența le concredere comitetului seu central, căruia îi promite tot spriginul.

IV.

Conferența generală a partidului național român aprobă motivele, pentru care comitetul nu a aflat până acuma de oportun a subșterne memorandumul la Înaltul Tron.

Totodată, cu considerare la situațiunea ce s'a agravat, conferența generală întregesce comitetul central la numărul de 25 membri, și-l însărcinează pe acest comitet cu publicarea unui memorandum politic, care să cuprindă toate gravaminele poporului român, eardă aducerea gravaminelor la cunoscința Preaînaltului Loc s'o facă când va fi de lipsă.

Nr. 17.

După o pauză de 10 minute raportorul Vincentiu Babeș ia cuvântul pentru a expune situațiunea cu privire la afacerile internaționale și respective la crizele ce amenință pacea și ordinea în Europa, făcând enunțiațiuni, care nu sînt destinate a forma concluse ale conferenței, ci numai de a marca atitudinea Românilor din Austro-Ungaria față cu acele crize. Acele enunțiațiuni aplaudate de conferență sînt:

1. Prin situațiunea noastră politică și națională-culturală avem un rol important. În virtutea acestei importanțe, de care sîntem pătrunși, convingși și conșcii, îndreptățiți ne credem a ne ridica glasul nostru, ca să fie auzit la Budapesta, în întreaga monarhie, ba chiar în cercurile politice conducătoare din întreagă Europa, și ca să ne recomandăm atențiunii puternicilor din lăuntru și din afară.

2. Sântem și ne simțim membri ai marei familii române de 11 milioane; ca membri ai ei tindem la descoltarea materială și culturală a românimii, tindem la scutirea neamului nostru de toate influențele străine; cu toate aceste negăm solemn, că am avè tendențe daco-romaniste, ținem a aparține monarhiei austro-ungare și sântem supuși credincioși ai Coroanei de Habsburg.

3. Dorim o patrie comună fericită și o monarhie puternică, în care să fim membri buni și folositori, dar cerem, ca cel puțin să ne fie aici recunoscut dreptul de fi ai patriei, cu toate consecunțele, să nu mai fim numiți și tractați ca străini, să nu fim dați pradă oarbei patimi a adversarilor.

4. Dorim împreunarea în privințe economice a Austro-Ungariei cu România și condamnăm barierele de vamă ridicate în paguba amânduor state.

5. Dorim menținerea raporturilor bune pe teren politic cu România și scim apretul încheierea unei convenții militare.

6. Nu se poate ajunge această țintă a monarhiei, precât timp dăinuiesce nemulțumirea Românilor de aici.

7. Ne adresăm către toate naționalitățile din patrie și monarhie să se declare solidare cu noi și cu postulatele noastre, în interesul lor bine priceput.

8. În partea apuseană a monarhiei a străbătut ideea împăcării naționalităților în urma inițiativei dela guvern prin concesiuni reciproce. Aceasta dorim și noi.

9. Importanța elementului român pentru politica triplei alianțe noi o pricepem. Dar' nu se poate, ca tripla alianță să se întărească și să dureze, și totodată să se susțină sistemul de o presiune și nemulțumire al popoarelor, care doresc dezvoltare pacinică în patria lor.

Presidiul din manifestările ce s'au făcut constatând consimțământul conferenței.

Anunță luarea la cunoștință a ucelor enunțaiuni.

Nr. 18.

Reluând Vincențiu Babeș presidiul, urmează la ordinea zilei constituirea comitetului central, care se alege în persoanele

Delegaților următori: Vincențiu Babeș, particular în Budapesta; Dr. Ioan Rațiu, avocat în Turda; Iuliu Coroian, avocat în Cluj; George Pop, proprietar în Băsesci; Dr. Vasile Lucațiu, paroh în Sișiesci; Eugen Brote, proprietar în Sibiiu; Dr. Daniil P. Barcianu, profesor în Sibiiu; Dr. Corneliu Diaconovich, redactor în Sibiiu; Coriolan Bredicean, avocat în Lugoj; Dr. Ioan Mișu, avocat în Orăștie; Paul Rotariu, avocat și redactor în Timișoara; Dr. Nicolae Oncu, avocat în Arad; Dr. T. Mihali, avocat în Dej; Dr. George Popa, asesor consistorial în Arad; Francisc Hossu Longin, avocat în Deva; Mihail Popovici, protopresbiter în Orșova; Vasile Ignat, avocat în Beiuș; G. B. Pop, particular în Brașov; Alexandru Filip, avocat în Abrud; Vasile Rațiu, vicar foraneu în Făgăraș; Dr. Aurel Mureșianu, redactor în Brașov; Ludovic Csato, avocat în Blaj; Patriciu Barbu, avocat în Reghinul-săsesc; Andreiu Cosma, avocat și proprietar în Șimleul-Silvaniei, și Nicolae Cristea, ases. cons. în Sibiiu.

Nr. 19.

Presidiul poftesce conferența a lua dispozițiile de lipsă cu privire la autenticarea proceselor verbale luate în conferența generală.

Autenticarea aceloră se conrede comitetului central.

Nr. 20.

Fiind ordinea zilei exhaustată, președintele mulțumesc delegaților pentru interesul, zelul și tactul, cu care au con-

lucrat întru resolvirea agendelor acestei conferențe, și constată, că lucrările conferenței sînt terminate.

Nr. 21.

După aceste delegatul Pavel Rotariu luând cuvîntul, între aplause generale mulțumesc presidiului pentru conducerea înțeleaptă a consultărilor și lucrărilor conferenței.

Cu aceste ședința se încheie la oarele 7^{1/2} seara.

Vincentiu Babeș m. p.,
pres.

Dr. Ioan Mihu m. p.,
notar.

Acluse.

A.

Convocare.

Din însărcinarea comitetului central electoral al partidului național român, avem onoare a convoca conferența generală a alegătorilor români din Ungaria și Transilvania pe **27 și 28 Octomvrie st. n. a. e. la Sibiu.**

Comitetul central electoral va raporta conferenței generale despre activitatea sa și-și va face propuneri referitoare la executarea programului partidului național român.

Sînt rugate deci toate cercurile electorale din Ungaria și Transilvania a-și trimite delegații sei la sus atinsa conferență cu atât mai virtos, deoarece situațiunea politică, în care ne aflăm astăzi, ne impune o consultare și desbatere serioasă cu bărbații de încredere ai națiunii asupra mai multor cestiuni de interes public.

Turda, în 4 Octomvrie 1890.

Dr. Rațiu,

președintele comitetului central electoral.

Iuliu Coroian,

membr. in com.

B.

Cuvântarea presidială de deschidere a adunării.

Domnilor !

În numele comitetului central electoral, emis de conferința D-Voastre din anul 1887, Vă ȳic un „bine ați venit“, — Vă aduc ferbintea-ne mulțumită, că în urma apelului nostru, nesocotind nici asprimea timpului, nici speșele și ostenelele drumului, — ați alergat aproape din toate cercurile electorale locuite de Români, — spre a Vă întruni astăzi în conferința generală, — ca reprezentanți ai alegătorilor români din Ungaria și Transilvania.

V'am convocat și ne-am adunat, dlor, în puterea dreptului ce-'l au toate partidele din țeara noastră, — de a se aduna și consulta asupra tuturor cestiunilor, care stau în legătură cu programa lor.

Dacă în puterea acestui drept conferința noastră întrunită pe teren legal va stăruî la schimbarea unor legi — după părerea noastră, desastroase pentru iubita noastră patrie, nedrepte și apăsătoare pentru națiunea română, nu va face alta, decât se va folosi de un drept, pe care îl au cetățenii în fiecare stat de drept.

Dacă am simțit necesitatea de a ne consulta împreună asupra mai multor cestiuni de interes public, — n'a fost și nu poate fi intențiunea comitetului D-Voastre de a Vă propune o altă programă, — o altă atitudine politică, — decât aceea, pe care reprezentanții națiunii române dela introducerea dualismului încoace mai de multe-ori, — după desbateri lungi și serioase, — o au statorit și o au primit cu unanimitate.

Din contră comitetul D-Voastre cu considerare la situațiunea prezentă înăsprită, — vine a Vă ruga să perseverați în greaua luptă pentru drepturile politice și naționale și să o purtați cu dignitatea ce se cuvine unui popor de 3 milioane suflete.

Conferența generală din anul 1887 ne-a însărcinat cu elaborarea unui memorial, care să cuprindă în sine toate gravaminele poporului român, și cu subșternerea lui la Preaînaltul Tron, arătând totodată și cauzele, care ne-au silit și ne silesc încă de a observa față cu legislațiunea țerii, — pasivitatea decretată.

Din raportul comitetului D-Voastre veți vedè motivele, care ne-au reținut până astăzi a satisface acestei însărcinări.

Altă cestiune de interes public, asupra căreia am dorit a ne consulta împreună, este: nemulțumirea generală, provocată de un timp încoace: prin desele procese politice, — prin tendențele forțate de magharisare ale institutelor noastre naționale de cultură, precum și prin persecuțiunea mai multor bărbați fruntași de ai noștri, — care toate țin în continuă iritare și agitațiune spiritele, — spre cea mai evidentă daună a tuturor popoarelor conlocuitoare.

Procesele politice și aruncarea în temniță pentru păreri politice au avut totdeauna cele mai triste urmări pentru țeara și stăpânirea, care s'au folosit de acest mijloc extrem spre a suprima manifestarea opiniunii unui popor — asupra instituțiilor legilor și a organelor statului.

Într'un timp foarte scurt s'au intentat mai multe procese și cu extremă asprime s'au condamnat la temniță mai mulți redactori ai ziarelor noastre pe baza unor ordonanțe excepționale din timpul domnirii legii marțiale, — și aceste condamnări împreună cu persecuțiunea recentă a mai multora resuscită numai durerea vechiei rane, care, durere, pătrunde inima poporului român, căci fiii acestui popor sânt cei persecutați și prin nici o sumetenie de paragrafi simțul de iubire al unui popor pentru cei mai buni ai sei nu se poate stinge.

Cu cât va fi mai înădușit simțul de durere al unui popor, cu cât va fi mai oprită manifestarea acestei dureri, cu atât este mai mare pericolul, că inima lui nu va putè suporta timp îndelungat durerea grămădită preste durere.

Triste și amare împregiurări pentru locuitorii autochtoni ai iubitei și vechei noastre patrii, — Domnilor ! și cu atât mai mult avem să Vă mulțumim, că la glasul nostru toți cei chemați V'ați și adunat, căci înțeleapta D-Voastre atitudine și îngrijire au să reguleze mersul corăbiei poporului nostru, — ca să nu se atingă nici de Scylla, nici de Charibdis.

Eată, domnilor, îngrijirile noastre patriotice, problema cea grea, pe care D-Voastre sânteti chemați să o deslegați.

După aceste am onoarea a declara conferența de deschisă.

C.

Raportul comitetului central electoral al partidului național despre activitatea sa din anul 1887 până la conferința generală a acestui partid din 27 și 28 Octomvrie 1890.

Onorată conferință generală!

Evenimentele politice din viața internă a Ungariei și Transilvaniei, precum acele s'au dezvoltat până la 1887, au creat o situațiune de tot gravă pentru poporul românesc.

Publicistica maghiară, îmbătăită de succesele efemere ale exclusivismului național maghiar, ridicată la putere domnitoare în stat, nu mai cunoaște margini în agitațiuni rabulistice contra naționalităților și în special în contra Românilor din Ungaria și Transilvania, umplând lumea lor și cea străină cu fel de fel de denunțări pe contul patriotismului și al maturității politice a Românilor, cu scopul vădit, de a-'i ponegri înaintea Tronului și de a-'i discredita înaintea lumii civilizate. Prelungă aceasta s'au pus cu desăvârșire și hotărît în serviciul utopiei de a preface statul millenar poliglot Ungaria în stat curat unitar maghiar, ceea-ce nu a fost și nu va fi în veci.

Cercurile conducătoare ale politicei în stat se vęd a fi aplecate să spriginească tendențele manifestate de publicistica lor până la extrem exagerată, punënd astfel dificultăți aproape insuperabile în calea bunei înțelegeri dintre naționalități și în special zădărniciind nisuița nobilă a națiunii române, de a veni la o conțelegere vrednică și serioasă cu Maghiarii, cu acest element, cu care noi pururea am căutat modul de conviețuire păcnică, ca și cu celelalte popoare conlocuitoare, și în special dela 1881 am cercat această înțelegere pe basa programului nostru național, care este expresiunea și postulatul cel mai modest al justelor noastre aspirațiuni naționale.

Spre nefericirea patriei, legislațiunea și guvernul țerii, nesocotind desvoltarea istorică și situațiunea de faptă a relațiilor etnografice din țeară și desprețuind resoanele unei politice de conciliațiune între națiunile conlocuitoare, au respins și resping toate lealele noastre încercări.

Astfel pas de pas nu numai că s'au nimicit și modestele base legale, pe care s'a pus vieața noastră politică națională în legea numită despre egala îndreptățire a naționalităților din 1868, ci prin legi aduse specialmente în cauza administrațiunii, a justiției și a instrucțiunii publice, precum și prin ordinațiuni ministeriale, contrare legilor sancționate, ni-s'a creat o situațiune, în care vedem apriat, că drepturile noastre naționale sânt ignorate cu desevârșire, limba națională ne este scoasă din vieața publică a patriei noastre, justele noastre postulate sânt nesocotite, ba insultate, și sântem amenințați pe față în existența noastră națională.

Conferența națională a alegătorilor români, întrunită în 7, 8 și 9 Maiu din 1887, a arătat în mod solemn, că cunoasce pe deplin trista situațiune ce ni-s'a creat și cu demnitatea unei națiuni conșciece despre drepturile sale inalienabile a ridicat sərbătorește protestul seu în contra sistemului de prigonire, cu care publicistica maghiară, cercurile politice maghiare, legislațiunea și guvernul țerii năvălesc asupra noastră cu atâta necruțare, încât este o minune, care numai prin vîrtutea națiunii române se poate explica, că în fața nelegiuirilor vëdite, în fața usurpării opiniei publice a țerii, în fața violenței sistemului politic ce apasă țeara, special pe popoarele nemaghiare, în loc să ne guverneze, am rămas și rămânem ca un element model de ordine, cetățeni devotați, care numai cu legea și cu dreptul sfânt în mână ne luptăm pentru realizarea justelor noastre aspirațiuni naționale.

Conferența generală din 1887 în cele nouë puncte ale programului seu adoptat în unanimitate de toți delegații alegătorilor români, a depus minimul pretențiunilor națiunii române, bine sciînd, că aceea este expresiunea nefalsificată a sentimentului tuturor Românilor, care sincer voesc a pune condițiuni durabile pentru înflorirea iubitei patrii comune.

Partidul național român a lucrat cu toată abnegațiunea spre realizarea acestui program, conferența generală a parti-

dului însă a voit și a decis, ca îngrijirea executării acelor rezoluțiuni să se depună în mâinile unui comitet permanent electoral de unsprezece membri, care în calitatea sa de organ executiv al voinței alegătorilor români să dea expresiune solemnă voinței și gândirii națiunii întregi, unde și când va pretinde aceasta interesul națiunii române și al patriei.

Cine nu va recunoaște, onorată conferență generală, că sarcina, care s'a pus din partea națiunii pe umerii acestui comitet, a fost și este grea de tot în sine și împreună cu responsabilitate foarte mare înaintea națiunii întregi?

Consciu de datorința sa, comitetul permanent electoral, îndată după terminarea sesiunilor conferenței generale, la 10 Maiu 1887, s'a constituit, împărțindu-și rolul de activitate spre cele trei scopuri mari și mai importante ce 'i-s'au pus înainte: 1) Exmiterea unui apel către toți alegătorii partidului național; 2) redactarea unui memorial bine motivat și explicat cu argumente luate din starea actuală a lucrurilor, cu toate cauzele, pentru care acest popor nefericit nu poate ajunge la folosirea drepturilor competente lui, nu numai în puterea legilor națiunii, ci nici chiar în sensul legilor existente și 3) ca în numele conferenței, prin mijlocirea unei deputațiuni, să aducă memorialul la Preaînalta cunoscință a Coroanei în scopul de a fi apretiată națiunea precum merită ea și nu după-cum o denunță și o tractează contrarii.

Comitetul central al partidului național a și redactat „apelul către alegătorii români“, în care descriind în mod fidel procedura guvernului și a tuturor factorilor politicei domnitoare în țeară, în cauza alegerilor de deputați dietali, prin care devine iluzoriu dreptul și libertatea de alegere, nu numai, ci prin legea excepțională de alegere în părțile transilvănene și în general prin abuzurile puterii prin tot felul de corupțiuni, presiuni și demoralisări, dreptul de alegere al cetățenilor liberi devine o armă periculoasă în contra intereselor bine pricepute ale națiunii române și ale patriei comune, invită pe alegătorii români să se abțină dela alegeri și dela mișcările electorale; această rezistență pasivă o pretinde onoarea numelui român și interesele patriei. Pentru părțile ungurene însă s'au lăsat excepțiuni cu privire la acele locuri, unde s'a crezut, că cetățenii români își vor pute exercita liber dreptul lor de alegere.

Memorialul prevădută în punct 4. al rezoluțiunilor conferenței generale a partidului național român este redactat conform instrucțiunilor precisate în punctul amintit și a fost revădută, censurat în mai multe ședințe ale comitetului, așa că textul statorit al acelui memorial prin autorul lui, dl Iuliu Coroian, este pus astăzi la dispozițiunea onoratei conferențe generale, așteptând hotărârile onoratei conferențe în ce privește procedarea ulterioară în cauza memorialului. Afară de aceste lucruri grave și de supremă momentuositate în activitatea noastră, pentru eluptarea drepturilor naționale, comitetul central electoral a veghiat prin membrii sei, ca în luptele vehemente și chiar în ciocnirile serioase. care s'au ivit între reprezentanții ideii juste naționale și între administratorii puterii de stat, interesele naționale române să fie reprezentate cu demnitate, apărute cu bărbăție și purtate la triumful dorit.

Comitetul central al partidului național era de acea convingere, că guvernul țerii și toți factorii politicei domnitoare în stat, luând în considerațiune serioasă motivele atât de evidente ale partidului național, observând procederea leală și sinceră a acestui partid și în fine convingându-se despre adevărul și dreptatea pretensiunilor națiunii române, vor reveni pe terenul legalității față cu poporul românesc, respectând cel puțin acele legi, pe care ei înșiși le-au creat și Regele apostolic le-a sancționat, și cu bucurie vor primi dreapta frățeescă ce li-o întinde o națiune conșcie de puterea morală neînvingibilă a drepturilor sale.

Acum, după-ce avem înaintea ochilor un șir lung de fapte dușmănoase, săvârșite din partea puterii în contra celor mai vitale interese ale națiunii române, sântem siliți a constata în fața onorabilei conferențe generale un trist adevăr, pe care tot Românul îl simte, vede și recunoasce, că adevăr amar ne-a înșelat și acea modestă speranță.

Au decurs alegerile dietale. Și cine nu scie, cine nu a vădută, că toată campania electorală, pe toată linia, a fost un șir neîntrerupt de cele mai nerușinoase abuzuri ale puterii publice, care în formă de presiune, de demoralizare și de corupțiune au împins lucrurile la terminul, unde dreptul și libertatea electorală au devenit obiecte de batjocură în țeară.

Destul este să amintim acușele grave și adevărate până la evidență, ce le-au aruncat în ochii guvernului deputații opoziționali, fiii națiunii maghiare, constatând, că procedura guvernului în decursul alegerilor dietale a fost o parodie necualificabilă a ideilor de libertate cetățenească și că aceste abusuri cu puterea guvernativă au fost cauza principală, că președintele consiliului de ministri, în un mod ne mai vădut și neobiceiuit în țeri civilisate, a fost silit se-'și părăsească locul, de unde în decurs de cinspredece ani atâtea desastre a adus asupra acestei țeri nefericite.

Aceste abusuri au pricinuit, că la noi și din cele trei cercuri electorale, unde s'au candidat deputați naționali, cu invoirea comitetului central, numai în un singur cerc electoral, cel mai mare din țeară, care dispune de 6000 de voturi, s'a putut alege candidatul poporului românesc.

Și după-ce s'a constatat înaintea lumii falsificarea sistematică a libertăților constituționale, publicistica maghiară guvernamentală mai are cutezanța, de a susține, că alegătorii români au mers la urnă pentru ei. De sine urmează, că această procedură înaintea Românilor leali și sincer conștiențioși și înaintea tuturor oamenilor nepreocupați se prezintă ca și o mistificare politică.

Dar' organele guvernului nu s'au mulțumit cu atâta, ci vădând paciența și moderațiunea politică a Românilor, s'au atins cu atentate dușmănoase de mai mulți bărbați, care în vieața publică și în presă au reprezentat cu demnitate idea națională română.

Înaintea tribunalului regesc din Sătmar s'a incaminat un proces politic în contra unui delegat la conferența națională din 1887, care în termeni inofensivi a raportat înaintea alegătorilor sei români despre lucrările conferenței și a descris în colorii adevărate starea poporului român de sub acel sistem de guvernare.

Din acte oficiale, venite din mânilor avocatului apărător, s'a dovedit în mod irefragabil, că guvernul politic al țerii a influențat, ca fapta ireprehensibilă a civelui liber să se cualifice de delict de agitațiune.

În decursul pertractării finale din 4—9 Iulie 1889 s'au demascat nisuințele politice și tribunalul regesc, înfrânt de

evidența datelor, a fost silit să pronunțe verdict de achitare pentru acusat.

Un alt Român, fala națiunii române pentru meritele sale glorioase câștigate pe câmpul de luptă pentru Înaltul Tron și patrie, a fost tras în judecată sub pretext de delict de agitare și tîrit înaintea tribunalelor în ciuda imunității ce-'i asigura legea pozitivă, ca unui deputat ales pentru dietă.

Și ce a fost vina acestui bărbat distins?

Aceea, că adoptând cu sinceritate programul partidului național, a observat cu mintea sa pătrunzătoare, că singur numai realizarea acestui program just poate să readucă pacea între Români și Maghiari, ear' de altă parte, vădînd încercările politicei domnitoare, de a zădărnici toate nisuințele nobile ale națiunii române, a constatat aceea ce, durere, e scris pe fruntea fiecărui Român, că adevărat națiunea română din Ungaria și Transilvania este scoasă în mod măiestrit din cadrele vieții constituționale și că se recere luptă grea pentru a ne pute asigura și a ne salva onoarea națională.

Grația Preainaltă a trebuit să intervină ca să se pună capăt procesului intentat, și numai așa au încetat prigonirile pornite în contra credinciosului și venerabilului oștean și a neprihănitului cetățean.

Nu mai puțin dureros ne-a atins pe toți procedura sistemului politic față cu jurnalistica noastră.

Onorată conferență generală ! Din conceptul libertății politice urmează să-'ți poți exprima părerile ce le ai în suflet pentru promovarea fericirii individuale și a celei comune între marginile dreptului natural și ale legilor eterne despre moralitate. Cel-ce trece preste aceste hotare, pe care și lumina rațiunii corupte 'ți-le revelează, cade în libertinism, ear' cel-ce nu-'ți permite să te misci liber între aceste hotare, împedecă cu lanțuri de sclăvie mișcările spiritului și apare ca și un fantom de ispită în calea fericirii tale, pe care a-'l da în lături sau preste care a trece este totdeauna dreptul sufletului luminat, ear' a-'l nimici este de multe-ori datorința omului sau a națiunii, care aspiră la fericire. Natura toată, prin manifestațiunile isvorite din legile eterne, care o guvernează, constitue fenomenul cuceritor, care în limba omenească se nu-

mesce armonia universului. Fiecare individ, fiecare familie de ființe, prin dezvoltarea puterilor și a calităților inerente naturii sale, contribuie la producerea acestei armonii.

După această analogie, popoarele, națiunile, prin libera dezvoltare a ființei lor etnice și etice, se apropie către idealul omenimii, armonia vieții spirituale: fericirea și perfecțiunea ființei inteligente și morale.

Și unde e scris aceea, în cer sau pe pământ, ca într'un stat compus din deosebite elemente de popoare unul sau altul să aibă drept, de a nimici existența celui alt, sau de a-și crea bunăstarea și gloria națională pe mormântul celui alt popor!? Nu este, ci din contră fiecare popor are dreptul neprescriptibil, de a se dezvolta liber și neîmpedecat cu atribuțiunile sale generale de om și în calitățile sale speciale de națiune, aducând pe terenul vieții publice talismanele de cultură și morală ascunse în ființa sa, în limbă, în moravurile, în dexteritățile sale, în poesia sa, în modul seu de cugetare, în toată viața sa, ca așa să contribuie la ajungerea mărețului scop: fericire și perfecțiune.

Cel-ce respectează adevărurile aceste, pe sine se înalță, cel-ce le desconsideră, pe sine se degradează.

Aceste adevăruri trebuie să reguleze viața popoarelor în fiecare stat, și a le predica, a le susține, a le instala în inima tuturor cetățenilor este prima, neamânata și imperativa datorie a presei publice.

Și dacă undeva în lume, de bună-seamă în această monarhie este de lipsă a susține sus și tare la vederea tuturor cetățenilor adevărurile aceste, unde ura și prigonirea raselor nemaghiare s'au prefăcut în sistem politic de guvernare, unde existența statului, prosperarea, viața, fericirea unei națiuni prin cea mai condamnabilă și cea mai nesocotită desprețuire a tuturor principiilor de drept și de libertate se condiționează dela subjugarea, dela asimilarea, dela nimicirea celorlalte națiuni.

Și cum vine aceea, ce fel de monstru de patriotism este acela, care se ceară dela noi astăzi, după o existență pe acest pământ de 18 veacuri pline de glorie și de durere pentru neamul nostru, ca acum în veacul al nouăsprezecelea, în epoca deșteptării generale a tuturor popoarelor, să jertfim noi armonioasa limbă a Romei străbune, cultura noastră națională, sfin-

tele noastre tradițiuni, suvenirul dulce al părinților și străbunilor nostri, care au udat toată gliă de sub picioarele noastre cu sânge de eroi și cu lacrimi de durere, să **jertfim individualitatea noastră națională pe altarul infectat al unui șovinism de dragul unei utopii!**

Aceste adevăruri, aceste drepturi, această voință resolută și neînvinsă, de a trăi ca națiune, *trebuie* să o reprezinte presa noastră națională, și chiar dacă cineva tocmai în fața pornirilor atât de vătămătoare pentru noi folosește expresiuni mai violente, din respectul principiilor sublime ce se conțin în idea de libertate politică, de presă, puterea ar trebui să fie mai cruțătoare în aplicarea legilor.

Și totuși cinci publicisti români au fost atinși de grele pedepse pentru delikte de presă.

Un sistem politic de guvernare ostil ideilor de libertate și de liberă dezvoltare a popoarelor poate dispune de temniță, dar' cei dela putere ar trebui să scie și din propria lor experiență, că aceste măsuri produc pururea efectele chiar contrare de cele voite din partea celor ce cred, că prin temnițe se pot suprima aspirațiunile naționale ale unui popor.

Comitetul central al partidului național, cunoscând însemnătatea covârșitoare a unei publicistice libere naționale, va face propuneri în aceasta privință și va cere conlucrarea energică a tuturor membrilor partidului național pentru susținerea și dezvoltarea presei noastre periodice și pentru-ca să o punem la dispozițiunea partidului național.

Tot cu asemenea necruțări în contra legilor existente s'a atacat autonomia bisericilor noastre și a instituțiunilor noastre naționale de cultură. Și cu durere trebuie să mărturisim, că pe acest teren, unde interesele naționale sunt conșesute cu sentimentele cele mai delicate ale conștiinței religioase, și unde prin urmare apărarea intereselor naționale este mai imperios impusă și așteptată cu mai justificate pretensiuni, nu s'a făcut din partea celor chemați cu destulă energie apărarea dorită de spiritul bisericii în interesul ei și al institutelor noastre naționale.

Onorată conferență generală! Din cele expuse urmează, că situațiunea politică a națiunii române din Ungaria și Transilvania, în loc ca să se fi ameliorat după justele noastre

sperări, s'a deteriorat, s'a agravat în mod înfricoșat spre dauna intereselor noastre naționale și a patriei comune.

Anume :

1. Prin procederea guvernului la alegerile dietale fiindu-ne imposibil să luăm parte la legislațiunea țerii, suntem scoși din cadrele vieții constituționale și prin urmare constrinși la rezistență pasivă.

2. Prin legi și ordinațiuni contrare drepturilor naționale, asigurate prin legea numită despre egala îndreptățire a naționalităților din 1868, ne împedecă în folosirea dreptului de a ne crește și cultiva tinerimea în limba noastră națională.

3. Prin persecuțiunea draconică a presei noastre periodice se atentează în contra celui mai sacru drept al libertății politice.

4. Prin prigonirile vexatorie ale oamenilor noștri devotați cauzei naționale se țintesc la suprimarea conștiinței naționale.

5. Prin amestecul ilegal, necompetent și vătămător al guvernului în cauzele noastre bisericesci ni-se periclitează viața bisericească și liniștea conștiinței religioase.

6. Prin denunțările neadeverate și de multe-ori perfide ale presei periodice maghiare se lucră sistematic la calumnierea noastră înaintea guvernului, a Înaltului Tron și a lumii civilizate, quasi spre justificarea atentatelor ce se comit în contra intereselor noastre naționale.

7. Prin toate aceste giurstări și uneltiri sub firma legalității, a intereselor de stat și a ideii de stat maghiar ni-se atentează de-a dreptul la viața noastră națională, ni-se intenționează nimicirea individualității naționale.

Comitetul partidului național a vădut și a coroborat toate aceste, și acum vine să Vă declare două lucruri :

1. Că în fața situațiunii agravate pentru națiunea română se recer mijloace noue și cu mult mai eficace spre apărarea intereselor noastre naționale, și comitetul central nu a voit să se angajeze la această luptă mai intensivă fără de a Vă cere sfatul, încuviințarea și solemna promisiune de conlucrare resolută.

2. Că din cauza acestei situațiuni agravate comitetul partidului național n'a mai simțit necesitatea, nici oportunitatea de a urma conform însărcinării primite dela conferența din

1887 în privința subșternerii memorialului la locul destinațiunii sale, fără-ca să Vă ceară sfatul și dispozițiunile ulterioare în cauza acesta.

Onorată conferență generală! Comitetul central al partidului național prin aceste are onoare de a Vă da seamă despre activitatea sa și într'una a Vă lămurî asupra situațiunii politice, în care se află scumpa noastră națiune, și prezentându-Vă acest raport, totodată își depune mandatul seu, ca onorata conferență generală să poată lua în toată libertatea conclusele sale în cauza promovării intereselor naționale.

D.

Discursul dlui Babeș, ca raportor al comisiunii de 30.

Dl. Babeș a ținut în liniamente generale cam următoarele :

După-ce arată, că comisiunea exmisă din partea adunării pentru propuneri asupra raportului comitetului s'a întrunit în unanimitate în propunerile sale și că l-a însărcinat pe dînsul a fi raportor în adunare, declară, că a primit asupra sa această afacere, nu doară pentru-că nu ar fi alții mai corăspunđători, ci fiindcă s'a considerat obiectul mai cunoscut dînsului și astfel că el va fi mai în stare a înfățișa acest raport, mai mult improvisat, înaintea adunării.

Continuând arată, că în expunerile sale nu se va întinde mai în special asupra expunerilor despre situațiune, care s'au expus în raportul comitetului, căci crede, că ar însemna a se pune fără folos în concurență cu acel frumos raport, aplaudat de membrii adunării și redigiat de dl Dr. Lucaciu, ci se va mărgini a lua în considerațiune și a motiva ceva mai deaproape punctele de concluse cuprinse în acel raport.

Primul din aceste puncte privesce programul stabilit în unanimitate în anii 1881, 1884 și 1887. Fiind de credință, că aceia, care au fost de față în conferențele anterioare cunosc motivele și considerantele, care au condus la statorirea programului crede, că vor înțelege și acum, că nu se poate să se statorească un nou program mai moderat, mai redus, ci că din contră ar trebui să-l modificăm cu o sporire a pretensiunilor. Pentru-că experiența arată, că în situațiuni abnormale ca și cea de acum, unde ținnic sîntem impresionati de o totală desconsiderare a pretensiunilor noastre, numai în elemente lașe, aflătoare în apunere, s'ar pute nasce simțământul și dorința de o reducere a pretensiunilor; în elemente vitale însă, ca poporul român, care în 17 secolii a îndurat atâtea persecuțiuni, atâtea desastre, atâtea nedreptățiri, nu se poate nasce în fața astorfel de situațiuni abnormale idea de repășire, de retragere, de capitulare. (Aplause.) Din contră, în asemenea împregiurări în lumea întreagă, după-cum dovedesce istoria, se urcă pretensiunile drepte.

Dar' urcarea pretensiunilor noastre ar urca în împregiurările de față numărul violențelor, persecuțiunilor, nedreptăților în contra noastră, ceea-ce tot mai mult ne-ar înstrăina și ar face cu neputință apropierea între noi și cei dela putere. Puterea câștigată pe căi extraordinare, prin întemplări norocoase, prin desastre venite asupra monarhiei, când se concentrează în mâinile unei clase, totdeauna

devine exagerată, pretensiunile posesorilor puterii cresc, deasemenea orgoliul lor și încrederea în puterea lor.

Pe de altă parte însă descresce simțul lor pentru dreptate și chiar credința în D-zeu. Exagerările dintr'o parte provoacă exagerări și din cealaltă și astfel se produc frecări, prin care un element împedecă pe celalalt.

Dar' ori-cât am fi noi de nedreptățiți, nu vom perde speranța, că în cele din urmă, mărindu-se pericolele pentru ambii, vor ajunge și aceia, care ați ne asupra, să recunoască, că apăsându-ne pe noi și slăbindu-ne pe noi, se slăbesc ei pe sine înșiși. Atunci vor înțelege și ei, că trebuie să ne apropiem unii de alții, să ne apărăm unii pe alții și să ne salvăm viitorul. Să rămânem dar' prelungă programul nostru stabilit mai înainte și să dovedim, că ce am statorit în acele puncte este absolut necesar pentru viața noastră politică, pentru cultura și pentru existența noastră.

Din aceste motive prima propunere și este să enunțăm, că susținem intact programul stabilit în anii 1881, 1884 și 1887.

Al doilea punct, despre care e să luăm un conclud, este ca să căutăm a ne asigura, întări și organiza lupta noastră de rezistență pasivă în contra atacurilor ce se fac prin putere, acuși vătămându-se legile create și sancționate de Maiestatea Sa, care sunt încâtva favorabile pentru noi, acuși luându-se măsuri, prin ordonanțe ministeriale pentru vătămarea autonomiei noastre bisericesci și a intereselor noastre culturale. Comitetul, prin raportul prezentat D-Voastre, de repețite-ori a accentuat, că situațiunea s'a înăsprit, ear' memorandumul dovedește cu date positive adevărata stare a lucrului în această privință. Dar' fiindcă împregiurările nu permit, ca cuprinsul cel vast al memorandumului să vi-se comunice aici, află de necesar pentru justificarea expunerilor să vă amintesc două sau trei casuri ca exemplu despre natura acelor înăspriri.

Mai înainte voui să iau în privire legea pentru egala îndreptățire a naționalităților din anul 1868, art. de lege 44. Domnii dela putere nu numai că se mândresc cu neobservarea unei legi, aduse de ei fără concursul nostru și sancționată de Regele nostru apostolic, ci am avut chiar ocaziune să ne convingem, că un ministru a fost aplaudat în dietă, când a spus, că 'i-a succes a scoate limbile nemaghiare din justiția țerii. Acolo am ajuns, că un ministru se laudă, că a succes a nimici legi existente. (Aprobări.) Acolo unde, — adauge vorbitorul, — un ministru a ajuns să se laude cu desvaliditatea unei legi în vigoare, cu care se mândresc în fața Europei, apoi cu tot dreptul se poate dice, că spirit de legalitate nu mai există la acei-ce poartă puterea. (Aplause.)

Trecând la un alt cas, amintesc despre împregiurarea, că se atacă prin diferite procederi autonomia bisericescă. Biserica română ortodoxă are prin lege inarticulată și prin statutul seu organic un fel de drept și de autonomie, încât mai frumos abia

poate să fie. În conformitate cu dreptul seu autonom și cu statutul seu organic sancționat, cauzele disciplinare în contra învățătorilor aparțin competenței consistoriilor în toate instanțele. Cu toate aceste un ministru de culte în statul constituțional prin o ordonanță a sa dispune, că nici o sentință de destituire în contra vre-unui învățător nu poate fi pusă în lucrare fără a fi revădută de ministru. Deși s'au făcut remonstrări în contra acestei procederi, ministrul a rămas consecuent în aplicarea ordonanței sale, dîcînd, că nu poate permite ca să se facă pedepsirea în contra voii lui, susținînd, că s'ar fi făcut abus din partea bisericii, și citînd exemple speciale de această natură, exemplele fiind însă neexacte, ear' atribuțiunea justițiară lipsind ministrului cultelor.

Aceste dovedesc, că nici legea pozitivă nu mai este nimic, nici sancțiunea Maiestății Sale față cu *sic volo, sic jubeo* al unui ministru în țeara constituțională nu mai inspiră respect.

În unele puncte constituționali ministrii au mers mai departe decât ministrii din era absolutistică. (Aprobări.) Nu 'și-au permis ministrii absolutistici să aducă o măsură în cele bisericesci și școlare fără ascultarea autorităților competente bisericesci. Ministrii de ađi însă decid în cauze interne bisericesci de capul lor.

Față cu astfel de lucruri cred, că în drept a fost comitetul D-Voastre, când a afirmat, că în adevăr s'a înăsprit situațiunea. Ar crede cineva poate, că aceste toate se fac din punctul de vedere al utilității publice, dar' această nu se întîmplă. Încă un cas: Ministrul de culte ia în budget o sumă pentru ajutorarea bisericilor, care se dă totdeauna ordinariatelor, căci ele sciu mai bine, unde și cui să dee ajutorul din suma amintită. Dar' ministrul vine și ia din ajutorul, care din partea corporațiunilor bisericesci e împărțit, pentru sine 20.000 fl. și-l face fond de disponibilitate, din care împarte la preoții, care-î fac serviciile politice. (Vii aprobări și aplause) Natural, o astfel de procedere produce corupțiune, disordine și subsapă ori-ce disciplină. (Vii aprobări.) Și aceasta arată, că s'a înăsprit situațiunea, că volnicia celor dela putere nu mai cunoasce margini. (Aprobări.)

Avînd în vedere această situațiune înăsprită, comitetul, — adauge vorbitorul mai departe, — cere dela D-Voastre un vot, prin care să 'i-se pună la îndemână mijloace spre delăturarea relelor ce pot să nască din o astfel de demoralizațiune. Comitetul găsește unul din cele mai potrivite mijloace în această direcțiune în organizarea mai bună a comitetului, ear' un alt mijloc îl consideră a fi presa națională, care trebuie spriginită, astfel ca cu toții din toate părțile dimpreună cu comitetul să lucrăm cu cuvîntul, cu fapta, cu condeiul întru spriginirea și morală și materială a presei. (Voci: Le dăm!) Pentru realisarea tuturor acestora vi-se va presenta un punct special de conclus, cum să se pună în lucrare un sprigin mai mare, mai eficace al presei, în scopul ca și comitetul să poată lucra mai bine. (Să trăească!)

Acum trecând la al patrulea punct, la cestiunea memorandului, care conferența din 1887 în unanimitate a cerut să se facă, cuprindând toate gravaminele, toate nedreptățile ce ni-se fac, și apoi astfel compus și bine redactat să se presente Maiestații Sale, cerând vindecarea relelor, aduce la cunoștință, că acest memorandum este compus, revădit, transformat astfel, încât acum poate fi privit ca stabilit definitiv, dar' că fiind gata, comitetul s'a întrebat, dacă în fața celor-ce se petrec pe fiecare și este consult, ca fără privire la împregiurări acel memorial să se presente Înaltului Tron. Și aci s'a născut îndoială, pentru-că s'a vădit cu alte ocațiuni, cum plânsorile, care nu au fost spriginite de factori puternici, nu au fost luate în considerațiune. Și astfel comitetul a creșut, că prin prezentarea memorandumului, în loc să se ușureze lucrul, s'ar îngreuna situațiunea, căci memorandumul fiind privit ca un fel de denunțare la Tron a faptelor înaltului minister, nu va contribui a îmblândi pe aceia, în contra cărora se ridică plânsoare. Având aceste în vedere, comitetul a stat locului și a creșut, că va fi bine să ceară sfatul adunării generale în această privință. După combinarea tuturor împregiurărilor comisiunea a ajuns la părerea, ca dispozițiunile în privința memorialului hotărit la 1887 să rămână, dar' să se ceară dela adunare aprobarea neprezentării memorandumului la Maiestate și să se încerce mai înainte a lumina opiniunea publică, a câștiga spriginul bărbaților patrioți buni, care știu să cuprindă interesele patriei din punct de vedere mai înalt decât din punctul de vedere mărginit al interesului de rasă, a prepara astfel calea și apoi numai după lămurirea opiniunii publice și după modificarea spiritului amărit în contra poporului român, să se purceadă la subșternere.

Provocându-se la exemplele oferite de istorie cu privire la Roma și Franția pe deoparte și la Prusia pe de altă parte, vorbitorul crede, că puterea Ungariei nu este atât de mare, încât să nu aibă trebuință de spriginul tuturor factorilor din țeară întru realizarea misiunii sale. Și astfel crede, că în cele din urmă cei dela putere vor trebui să se convingă, că pentru întărirea patriei și pentru delăturarea pericolelor ce ar pute veni asupra ei, este neapărată trebuință, ca să se încerce o satisfacere a dreptelor noastre pretensiuni. Adevărat e, că cei dela putere, orbiți de posesiunea puterii, de orgoliul lor, sânt de credință, că nici D-zeu n'ar pute sta în contra lor. Dar' noi față cu purtarea lor trebuie să procedem cu sobrietate și asiduitate, să nu comitem greșelile, pe care le fac ei, să nu răsplătim răul cu rău, ci privindu-i mai mult ca pe oameni bolnavi (aplause prelungite), care își vor veni în fire, când evenimentele cele grave, pe care a le împedeca Europa chieltuiesce miliarde, să așteptăm până când va sosi momentul potrivit, ca și ei să vadă și să recunoască, că singurul popor destinat de providință a-i sprigini pe ei, fără îndoială este poporul cel românesc. (Vii aprobări și aplause.)

Vorbitorul nu desperă și nu are teamă, că contrariilor le va succede nimicirea noastră. Ei cred, ce e adevărat, că noi sântem

element slab, nepricepător de situațiune, dedat a-și preface firea, a-și schimba inima, a-și uita de suvenirile sale din trecut și a se supune puterii la comandă. Aduge apoi, că în evul mediu a putut domina o mână de oameni prin aceea, că împedeca desvoltarea poporului, îl îmbăta cu promisiuni și cu doctrinele false, că el este chemat să fie sclavul celor puțini și că remunerarea îl așteaptă în ceealaltă lume. Astăzi nimenea nu mai crede așa ceva. Nimenea nu se mai poate momi prin astfel de promisiuni. Priceperea adevărului a devenit generală.

Raportorul aci intercalează declararea, că atunci când vorbim noi de cei-ce ne prigonesc, ne neîndreptățesc, ne confiscă drepturile, nici-odată nu ne vine în minte a atribui toate aceste poporului maghiar, pe care noi totdeauna 'l-am iubit, îl iubim și-'l compătimim, vędându-'l sedus prin informațiuni false. Când noi ne plângem, ne plângem în contra asupririlor celor de sus, celor dela putere. Pentru-că bine scim, că milioanele poporului unguresc și ele sufer multe neajunsuri din partea celor-ce le stau în frunte. Prea natural, căci când cineva se află neîncetat în ceartă și în frecare cu vecinii sei, putem fi convinși, că nici față cu casnicii sei nu este mai bun. Și dacă se înlătură vecinul, furia sa o va arăta în contra alor sei.

Dacă ați domnii dela putere se îngrijesc a menagea interesele poporului lor propriu, este ca să-'l poată mai ușor angagea în contra noastră. (Voci: Așa este. Aprobări.) Domniile-lor s'au ocupat chiar prin academiile lor de cele mai grave probleme ale științei, dar' nu reflectează la problemele, care stau dinaintea ochilor lor, la problemele relațiunilor naturale morale dintre popoarele împreună locuitoare.

Noi Români înșe, atât de persecutați în trecut și în present, tot progresăm și ne reclamăm drepturile noastre naționale în puterea progresului pentru progres. Sute de ani am avut limba slavică în biserică și nu ne-am făcut Slavi. Cred ei, că noi ne vom face acum Maghiari? Sau că ar fi posibil un așa lucru? Nu o cred, dar' pentru a-și justifica încâtva pornirile lor, ăic, că între noi se fac comploturi și conspirațiuni și că prin aceste împedecăm lățirea, progresul maghiarismului. Istoria înșe ne înseamnă, că Români nu prin comploturi nu s'au transformat în Slavi. Din contră, când principele Rákoczy a pretins dela episcopii nostri, ca să traducă în limba română biblia, episcopii și clerul cu mare anevoință s'au desfăcut de limba slavică, care timp atât de îndelungat a fost folosită, și deși cu atâta greu Români s'au despărțit de ea, totuși Români prin rezistența lor naturală nu s'au făcut Slavi. Vor reuși dar' să facă ei acum ce nu s'a făcut atunci prin secolii? Noi care sântem aici să jurăm chiar, că voim să ne facem Maghiari, nu putem, pentru-că firea nu ne lasă. (Aplause prelungite.)

S'ar' pute, ca ei să nu vadă aceasta? Să nu recunoască, că este un ce ce neputință? Ei bine, oameni cu minte sănătoasă fiind, nu pot cere aceasta dela noi. Și încât întimpinăm astfel de aparențe, ele sânt numai aparițiuni morbide și trebuie așteptat cu răbdare până

va veni timpul, ca ei să se însănătoșeze. Ear' până atunci să ne îndreptăm și să acomodăm mijloacele noastre de rezistență conform împrejurărilor și mijloacele noastre și să le aplicăm astfel, ca noi să nu-i irităm și mai mult, ci să așteptăm să se deștepte. Să nu mergem dar' cu plânsori asupra lor la timp nepotrivit, ci să pregătim opiniunea publică în un limbajiu cruțător față cu ei. Dacă este acomodată, morală, psihologice întemeiată această procedere, atunci comisiunea se ține în drept a răspunde cererii comitetului în privința memorandumului, că bine a făcut, că nu s'a pripit. Susținem însă și cerem să-l publicați, să luminați lumea asupra stării și pretensiunilor noastre, și când comitetul va vedea, că timpul este oportun, să-l subșterneți și Maiestății Sale. (Vii aplause.) Proiectul de concludus în această privință vi-se va citi.

Și acum vorbitorul se întoarce la punctul, care ar fi fost să fie amintit întâiu, încât adecă el privesce întreg raportul comitetului. Cât pentru aceasta, adauge vorbitorul, acel raport l-ați audiat cu toții, și l-ați aprobat prin aplausele D-Voastre și prin aceasta l-ați și luat în întregul seu la cunoscință.

Pentru a încungiura necesitatea de a convoca pe viitor mai des pe alegători, comisiunea a aflat de bine a vă propune o sporire a membrilor în comitet, așa că fiind mai mulți, să poată mai cu înlesnire lua deci și responsabilitatea mai intensivă în casuri mai grave.

Cu aceste încheiând cere, ca adunarea să-i dea puțin răpaus, voinde, ca după-acele vor fi citit punctele de rezoluțiune, care le propune comisiunea spre primire, să vorbească adunării încă ceva asupra unor cestiuni importante nerelevate de comitet asupra situațiunii din afară față cu țeara noastră, pentru-ca, după-ce ne-am ocupat de cele interne, de acasă la noi, să reflectăm și la cele-ce se întâmplă în giurul nostru și să ne dăm expresiune părerilor noastre, ca să se scie, care sânt vederile noastre în această privință. (Aplause prelungite și vii aclamări ale raportorului.)

După redeschiderea ședinței dl Babeș își continuă dezvoltarea atinselor enunțațiuni, pe care spune, că le face din sfatul celor mai distinși bărbați ai comisiunii și în consimțământ cu toți ceilalți, având a se raporta mai ales asupra pozițiunii ce ocupăm noi ca element român în patrie, atât în lăuntru, cât și în fața supremilor factori politici din afară. După-ce le va fi introdus și motivat își va permite a le citi într'un sumar concentrat, nu ca propuneri pentru concluse formale, ci ca o voce română către factorii, care astăzi representă opiniunea publică în patrie și în Europa. Amintesce, cum noi, ca element român aici în patrie, am străbătut secolii întregi, eșind teafəri din toate crisele, prin câte am trecut, și în contra căror ori-care element, sigur că ar fi apus. Dovadă eclatantă de puterea vieții noastre ca element latin. Noi Românii, așezați aici în această patrie și afirmându-ne aici de o mie de ani existența și valoarea, deși am ajuns ca în principiu să nu ni-se mai denege îndreptățirea de a fi cetățeni egali cu ori-care alt

element din patrie, totuși încât pentru condițiunile de liberă dezvoltare și cultură națională, adecă dezvoltarea sentimentelor și virtuților, respective aptitudinilor noastre înăscute n'am avut și n'avem nici aji nici un scut și nici un ajutor din nici o parte. Sântem aproape trei milioane de Români în patria ungurească și nime de sus dela putere nu se poate lăuda, că ni-ar fi dând din tesaurul comun al patriei un crucer pentru cultura noastră ca Români. Un lucru fără exemple în țeri poliglote. (Așa e!) Ceealaltă cultură, pe care ni-o înlesnesce statul, dacă avem puterea noastră financială ca să ne folosim de ea, nu este proprie și directă a noastră, ci trebuie să ni-o prefacem, să o traducem din alt spirit, din altă limbă în limba noastră și spiritul nostru român, printr'un lung și greu proces în inima și mintea noastră, cu totul de altă natură; unde nici pentru această lucrare grea, — nici statul, nici factorii sei superiori și organele lor nu ne dau nici un ajutor, nici o înlesnire.

Avem totuși până astăzi din chiar puterea noastră proprie vre-o 2500 școale populare, și încă printre ele cele mai multe, care pot rivalisa cu ori-care altele din țeară. (Așa e!)

Astfel fiind în faptă, cine va cuteza să revindice factorilor dela putere ai patriei noastre și, ca să ȳic așa, statului maghiar modern vre-un merit în cauza acestui progres cultural al nostru, prin care progres ne afirmăm din propriile noastre, înăscute forțe morale? Neapărat tot meritul cade asupra sërmanului nostru popor (să trăească!), care din sinul seu și-a creat luminile sale și din crunta lui sudoare le dă mijloacele pentru luptă și susținere. Unică biserica noastră națională, — și ea meritul spiritului nostru moral și național, — se silesce a ținē curată și nedesperată inima română în poporul nostru; dar' are, în toată nisuința acestei sacre chemări a sale, ca însași să se apere în contra influențelor destructive de sus, mai virtos dela desfrenatele organe administrative. Dacă deci putem arēta un progres în cultura poporului de jos și o inteligență atât de distinsă, atât de iubitoare și îngrijitoare pentru popor, atunci, care om cu simț de dreptate ni-ar pute nega vitalitatea, moralitatea, conșiența de noi și de chemarea noastră națională? Cine cu simț de sinceritate și onestitate ni-ar pute contesta chiar natura unui adevărat element de morală, ordine și cultură? (Așa este!) Care alt popor, prin atâtea pedeci chiar dela puterea de stat, a ajuns la atâtea inteligență, la atâtea lumină populară, în ciuda atâtor obstacole?!

Fiind dar' poporul nostru element de cultură și ordine, sigur și pozitiv este, că dacă judecata oamenilor dela putere n'ar fi turburată, el ar trebui să fie recunoscut de ceea-ce este și să cadă în cumpănă în cele-ce privesce organisarea și administrarea patriei și monarhiei. Atâtea în ce privesce calitatea noastră morală și culturală. Dar' să privim mai departe și virtutea elementului nostru ca apărător și conservator de patrie, Tron, monarhie.

Cine nu cunoaște virtutea ostașilor români în tabăra monarhiei și a patriei; cine nu a observat bravurile, faptele mari, chiar minunile,

care în cele mai grave momente le-au făcut de multe-ori soldații noștri și despre care paginile analelor armatei austriace cuprind dovezi eclatante! De bună-seamă, că numai prin o nobilă însușire ostașul român a putut produce și manifesta această vîrtute, și de bună-seamă, că și meritul pentru aceasta nu-'l are dela străini, care nicî-odată nu s'au sciut apropia de el până la inimă (Bravo! Așa este!), ci este al inimii sale adusă de acasă dela părinții sei români. (Așa este!) Apoi, încât pentru trecut: cine nu cunoaște mulțimea extraordinară a diplomelor de nobilitate la poporul român, toate cîștigate prin vîrtutea militară! (Așa este!) Toate aceste-s mărturie cât se poate de eclatantă, că și din acest punct de vedere sîntem un element valoros. (Aprobări vii!) În consecință dar' putem cu fruntea ridicată afirma, că prin vîrțile noastre înăscute și com-probate, întocmai ca și prin situațiunea noastră politică și etnografică sîntem un element demn de considerațiune pentru patrie și pentru pacea și ordinea publică preste tot, că deci avem un rol de importanță între celelalte popoare. „În vîrtutea acestei importanțe, de care sîntem pătrunși, convinși și consci, îndreptățiți ne credem a ne ridica glasul nostru, ca să fie auzit la Budadesta, la Viena, în întreaga monarhie, ba chiar în cercurile politice, conducătoare din întreagă Europa, și ca să ne recomandăm atențiunii și considerațiunii puternicilor din lăuntru și din afară.“ (Bravo! Să trăească!) Pe această logică întemeiem enunțiatele indigetate, special cel dintîiu.

Trecînd la al doilea enunțiat amintesc, continuă vorbitorul, că noi Români din Austro-Ungaria sîntem membri ai unei familii mari, aședate aici în Orientul Europei, în acel punct, care este de cea mai mare importanță din punct de vedere strategic, sîntem mai în special membri ai unei familii de 11 milioane suflete, mai numeroși și valoroși decît ori-care alta. (Așa e!) Un popor de această importanță morală, politică și culturală trebuie să fie considerat în interesul și al patriei, și al monarhiei, și chiar al Europei. Dar' durere! tocmai ca să nu fie considerat, 'i-se insinuă cele mai criminale dispozițiuni și porniri, 'i-se insinuă cu o orbă cutezare, cu orbă rătă-cire, ca să nu dic răutate, din partea contrarilor sei. Ni-se insinuă, domnii mei, că sîntem răi patrioți, și aceasta curat numai din motivul, pentru-că nu facem absurdul și imposibilul de rațional și posibil; pentru-că nu ne facem preste noapte Maghiari, Maghiari cu inima și cu limba; că nu primim o cultură străină, care nu convine inimii și spiritului nostru, că nu facem în lumea mare mărturisirea falsă, — că sîntem fericiți sub o stăpînire, care ne împedecă în progresul nostru și ne maltratează în desvoltarea noastră națională! (Bravo! Așa este!) Ni-se impută, că sîntem agitatori, că avem ambițiuni pătimașe, că gravităm în afară; da, ni-se impută și noapte, pururea fără de cale și fără de dovezi! Nimeni n'a dovedit vre-odată și nu poate să dovedească aceste grele imputări, nici înalta putere de stat cu toate mijloacele sale polițiale și spionările acelorora n'a putut dovedi aceasta; și tocmai pentru-că n'a putut, s'a dis în sferele

mai înalte chiar, că nu există spirit național între Români din Ungaria și Transilvania, și că acesta este importat din România prin emisari și prin bani. (Voci: minciuni impertinente!)

Astfel apoi în confusiunea lor adversarii nostri au ajuns până a afirma o absurditate, de care mai colosală n'a vădut lumea cultă, aceea, că *însuși* numele nostru de Români este dovadă de nepatriotismul nostru! Numele nostru millenar, numele de Români inarticulat în legile patriei!! (Bravo! Așa este!)

La asemenea nesocotite și absolutamente nemorale insinuațiuni, precum informați sîntem, chiar factorii din România au răspuns ocazionalmente invinuatorilor, că dacă într'adevăr așa cred domnii maghiari, să caute să prindă pe vr'unul din emisarii nostri, sau să dovedească, că din România se dau bani pentru agitări, și că dacă va succede, nu vor reclama pe nici unul din cei vinovați. Au trecut ani de atunci, și nu s'a găsit nici unul! Este lucru precăt de pozitiv, tot de atât de mirare, că noi milioane de frați asupriți de dincoace din România nu primim nici cea mai mică încurajare faptică. (Așa e!) Anume nu vr'un indemn și ajutor din partea statului; este o aparițiune nenaturală, dar' un adevăr. Ba din contră au ajuns acolo guverne la putere, ai căror oameni doară pentru gravitatea situațiunii lor, s'au abnegat de noi. (Așa e!) Și cu toate aceste ni-se insinuă, aici acasă la noi, și se continuă crescînd incusarea, că sîntem răi patrioți, că agităm, pe sub pămînt ca sobolii, că gravităm în afară; se afirmă neîncetat despre noi lucruri criminale și absurde; și pentru-ce? Numai una poate să fie cauza explicătoare, cauza de stratagemă politică, adecă — pentru-ca să se justifice nedreptatea ce se comite față cu noi. (Așa e!) Aceasta trebuie să înceteze. Noi nu sîntem daco-romanisti în înțelesul, că am lucra să ne desfacem de patria aceasta a noastră (Așa e! Bravo!); Daco-Români însă sîntem în înțelesul, că sîntem descendenți ai coloniilor romane, că avem cu frații nostri din alte țeri aceeași limbă, aceleași interese culturale; Daco-Români sîntem în înțelesul, că avem aceleași tradițiuni, aceleași obiceiuri, aceleași doine și cântece, care vorbesc la inima noastră, ne încântă, ne îndulcesc această vieată aspră și amară.

Daco-Români sîntem, că ne simțim în inimă interesați de existența și progresele fraților nostri din ori-ce parte a lumii, căci iubim pe frații nostri; într'un cuvînt, că n'am putut stînge legile naturii din firea noastră, căci care popor este atât de degenerat, să nu-și iubească pe fratele seu de ori-și-unde?! Încearcă Maghiarii a se lăpêda de frații lor de preste marginile patriei! (Bravo! bravo!)

Noi aplaudăm pe Maghiari, că se interesează și se grijesc de frații lor ciangăi, supuși altor țeri, și nu le facem pentru manifestările lor de iubire față cu ei nici o imputare; ierte-ne și ei deci, măcar să le imităm această frumoasă vîrtute. (Bravo! Așa este!) — Pe basa acestora eată dar' adaugă vorbitorul, care este enunțiatul al 2-lea: „Sîntem și ne simțim membri ai marelui familii române de 11 milioane; ca membri ai ei tindem la des-

voltarea materială și culturală a românimii, tindem la scutirea neamului nostru de toate influențele străine; cu toate aceste negăm solemn, că avem tendențe daco-romaniste politice, ținem a aparține monarhiei austro-ungare și suntem supuși credincioși ai Coroanei de Habsburg“. (Să trăească; bravo!) Și că supuși credincioși suntem, continuă raportorul, am dovedit-o de nenumărate ori chiar prin sângele ostașilor noștri, vărsat aproape în toate câmpurile de luptă. Întrebați pe generali, prin cine s'au câștigat atâtea învingeri în Italia; care neam de soldați au salvat onoarea armatei la Sadova, care trupe în al 5-lea asalt au luat Custozza? (Românii, Românii!)

Și asupra acestui popor, care a dat și dă astfel de ostași, astfel de probe de fidelitate și valoare, să mai încapă calumnia, că nu este credincios patriei, monarhiei, Tronului?! (Rușine să le fie!) Față cu această purtare a soldaților noștri, fie ei în armata comună, fie la honveți, putem afirma cu mândrie, sus și tare, că nime în credința și virtuțile ostășesci nu ne întrece (Bravo!), ci că este mai mult decât atât, este că făcând noi toate aceste servicii și aducând aceste jertfe, fără de a le condiționa de vr'o răsplătire cu domnie, fără de a face marfă din sângele nostru, virtuțile noastre, întrecem în cumpăna morală pe toți cei-ce dic: „*Do ut des, facio ut facies!*“ Așa credem, că nime cu suflet curat nu ni-o poate lua, în nume de rău, dacă ne doare și ne supărăm și noi, când ne vedem pedepsiți pentru aceea, pentru care alții sunt remunerați. (Bravo! Aplause prelungite.) Din aceste manifestațiuni ale D-Voastre, domnilor, conclud, că D-Voastre aprobați enunțiatul făcut! (Aprobăm!)

Constatând aceste, continuă vorbitorul, trebuie să facem încă un alt enunțiat, care să comprobeze și idea noastră în privința celor-ce ni-se cuvine ca membri ai patriei, din partea acelora, care pururea gata ne-au găsit a ne lupta cu insuficiență, a ne sacrifica chiar pentru binele și libertatea patriei comune, în interesul tuturor, ear' nu numai al lor. „Dorim deci o patrie comună fericită și o monarhie puternică, în care să fim membri buni și folositori, dar' cerem, ca cel puțin să ne fie aici recunoscut dreptul de fii ai patriei, cu toate consecvențele, să nu fim mai fim numiți și tractați ca străini, să nu fim dați pradă oarbei patimi a adversarilor“ (Bravo! Aplause prelungite), care lucră pe față la împedecarea dezvoltării noastre naturale, la nimicirea noastră. (Așa e, aplause!) Atâtea din punct de vedere național-politic. Dar să 'mi permiteți, continuă vorbitorul, a face un pas mai departe, și să vă amintesc ceva și despre cugetarea și atitudinea noastră în raport către cele mai înalte combinațiuni și interese și temeri europene. On. adunare, cine nu scie, nu pricepe astăzi, că o triplă criză neliniștește toate spiritele europene de sus până jos? Criza politică, criza financiară și criza economică industrială. Trustrele sunt în strictă legătură și

împreună lucrează și în dezvoltarea progresivă amenință a sguului și învîrti toată ordinea politică și socială în Europa. Crisa economică ne amenință prin aceea, că producțiunea țărilor industriale din Europa a trecut preste marginile lipsei și puterii financiare a țărilor consumătoare, resp. a piețelor cumpărătoare. S'a adaus acestei calamități legea mai nouă americană, care prin enormele taxe vamale a făcut imposibil exportul european de produse industriale. Productele a mii de fabrice și milioane de brațe europene nu mai pot fi prefăcute în bani și prin urmare în pâne pentru muncitori.

Poporațiunile țărilor agricole stoarse, sărăcite prin sistemele politice și economice ce de vre-o 20 de ani se aplică, nu se mai pot nici măcar gândi la lux, la confort, ba nici măcar la acoperirea celor mai deaproape necesare de această natură; America, care trimitea Europei industriale sute de milioane în schimb pentru fabricatele acesteia, își închise așa dîcînd ușa dinaintea acestor fabricate și eată crisa industrială-comercială gata pentru Europa! Pentru noi cei din Austro-Ungaria această crisă amenință a deveni cu atât mai gravă și chiar acută, căci prin războiul vamal, care deja de atîția ani se continuă între noi și regatul vecin al României, deja ne-a lipsit de una dintre cele mai bune piețe ale producțiunilor noastre industriale. Precînd mai nainte desfăceam pe acea piață manufacturi de 200 de milioane și mai bine, astăzi abia — cum am dîce, pe furiș, prin mare încungiur, cu grele spese, putem aduce și desface pe această piață până la 20 procente din valoarea de mai nainte.

Prin această fatală măsură a stăpînirii noastre s'a produs o grea scădere în budgetul, respective bilanțul atât al industriei noastre, cât și al statului nostru, ceea-ce are de consecuență lățirea pauperismului, ear' prin aceasta înmulțirea elementelor dispuse pentru socialismul ce de un timp încoace a început a amenința ordinea prin statele industriale. (Așa e!) Franția, Germania, Olanda, Belgia, Svițera, întrucâtva și Austria, se susțin numai prin desfacerea mărfurilor lor industriale în țeri străine, astfel că dacă această operațiune s'ar împedeca, Germania d. e. cea astăzi atât de înfloritoare, cultă și puternică, ar ajunge în pozițiunea, ca pe fiecare an milioane s'e-i moară de foame. Din aceste se vede și pricepe marele pericol ce ascunde, sau nici nu mai ascunde, ci arată pe față crisa amintită. Mai adaugeți, că în consecuența catastrofelor dela Solferino, Sadova și Sedan, echilibrul puterilor europene s'a schimbat preste tot și că acest echilibru schimbat tinde necontentit a se restitui deoparte și a se susține de alta, prin care tendență puternică, toate spiritele anga-geate și interesate sînt puse într'o frământare, neliniștire și îngrijire abnormală, și temerea de o crisă politică este în permanență, este generală. Toată lumea este pentru susținerea păcii; dar' pacea se arată imposibilă, precât timp statele sînt constrînse a se enerva prin armări continue. Eată zăpăceala, eată mărimea pericolului celui mare! Pericolului unui războiu dintre cele mai înfricoșate din câte s'au vîdut! În fața triplei crise amintite, elementul român trebuie

să iee și el pozițiune, trebuie să se grupeze și el prelungă popoarele de ordine și de dezvoltare pacifică, care având o patrie, având aspirațiuni nobile și îngrijiri pentru viitor, trebuie să se înțeleagă și să facă posibil, ca „*viribus unitis*“ să delătore dela sine pericolul acestei crize amintite. Dar' cum se va pute face aceasta la noi, când în patria noastră se află elemente cu totul nemulțumite, cu totul tratate dușmănesce; cum se va pute spera, că în oara de nevoie, cei maltratați și trântiți la pământ vor găsi tăria sufletului, care desvoaltă energie prin însufletire, ca să lupte ca leii, ca să cumpenească în cumpăna sorților pentru patrie și Tron îndecit prin însufletire!

Este bine, adauge vorbitorul, să amintim aceasta, pentru-ca cei de sus să se poată convinge că nu sântem oameni neobositori, negânditori la nimic; că nu sântem orbiți nici de patimă, de orgoliul puterii, ca dînșii, ei ne cugetăm asupra greutății situațiunii și cum să apărăm patria, Tronul și existența noastră în momente grele, că avem cu toții conștiința pericolului ce amenință și că sântem rezoluți a contribui din răspuțeri la delăturarea pericolului; dar' ca să putem face aceasta, avem lipsă de sprigin de sus, dela putere, de scăparea de persecuțiuni și asupra sistemate, de încetarea relelor și curmarea suferințelor din partea politice maghiare, în care mod singur poate fi posibil un viitor mai fericit în patria comună, sub scutul Tronului habsburgic. Trebuie să spunem, continuă vorbitorul, că noi ne simțim foarte greu jigniti și în interesele noastre materiale prin curmarea sau îngreunarea comerțiului cu țările vecine, special cu România; că deși noi nu tindem la împreunare politică cu România, și n'am făcut nici-când încercări în această direcțiune, totuși dorim, ca România să fie în relațiuni de amicitie cu noi, cu patria noastră și monarhia noastră, ca să conlucrăm împreună în dezvoltarea forțelor noastre. — pentru a pute mai sigur delătura pericolul, de care împreună amenințați sântem. Sciți, — spune vorbitorul mai departe, — că s'a vorbit prin jurnale nu demult de o încercare pentru încheierea unei convenții militare între România și monarhia noastră, și mulți dintre noi Români s'au bucurat de această aparițiune. Firesce, scopul și logica lucrului este, ca să se împreune forțele, și cele fizice și cele morale, întru spriginirea intereselor vitale ale noastre. Nime din cei dela putere nu poate fi atât de simplu, ca să nu înțeleagă importanța unui asemenea eveniment.

O astfel de convenție poate fi de nevoie momentan înșghebată și fără de simțemintele poporului nostru, dar' ca să fie ea cordială și durabilă, prin urmare eficace, trebuie să încete totdeodată nemulțumirile, supărările, temerile Românilor, ura și politica de ură și persecuțiunea din partea domnilor maghiari.

Pe aceste base, cu această condițiune, eată enunțiatul al 4-lea: „Dorim împreunarea în privințe economice și condamnăm barierele de vamă, ridicate în paguba amânduora state“. Al 5-lea; „Dorim menținerea raporturilor bune pe teren politic cu România, și scim aprețui

încheierea unei convenții militare“. Al 6-lea: „Nu se poate ajunge această țintă a monarhiei, precât timp dăinuesce nemulțumirea Românilor de aici“.

Și fiindcă avem convicțiunea, că afară de clasa egemonilor din patrie și monarhie marea majoritate a popoarelor este cu noi și simte și judecă ca și noi: „Ne adresăm către toate naționalitățile din patrie și monarhie să se declare solidare cu noi și cu postulatele noastre, în interesul lor bine priceput“. (Bravo!) Și fiindcă nu putem, nu ne este iertat a ignora aparițiunile dîlnice de dincolo de Laita, tot în această direcțiune, ca al 8-lea enunțiat sună: „În partea apuseană a monarhiei a străbătut ideea împăcării naționalităților în urma inițiativei dela guvern, prin concesiuni reciproce. Aceasta dorim și noi“. În fine al 9-lea enunțiat este: „Importanța elementului român pentru politica triplei alianțe noi o pricepem. Dar' nu se poate, ca tripla alianță să se întărească și să dureze, și totodată să se susțină sistemul de opresiune și nemulțumire al popoarelor care doresc dezvoltare pacinică în patria lor“. Vorbitorul încheie: Dacă D-Voastre va ști să lucre în toate părțile pentru-ca ele să fie audite și apretiate. (Primum, primum!)

Aci, — ăce vorbitorul, — aș pute să mă opresc și să termin cu oftarea, ca bunul D-deu să ne ajute să isbutim cu intențiunile noastre politice, naționale și leale, față cu stăpânirea noastră din Budapesta și Viena, precum și față cu străinătatea cultă dimpregiurul nostru, dar' mai virtos cu concetățenii nostri de ori-ce limbă, cu care ne considerăm în faptă de frați adevărați, solidari în luptă la moarte și vieată pentru drepturile și interesele comune (Bravo!); dar' trebuie să mai adaug din suflet curat rugarea către D-deu, ca să lumineze mințile și inimile acelora, care stăpânesc și nu ne cunosc, deci desprețuesc, ca să vadă și să se convingă, că nu este răutate în inimile noastre, că noi nu poftim, nu putem să poftim națiunii maghiare slăbire sau perire, ci vieată și prosperare, dar' că aceasta nu ni-o putem închipul posibilă, decât pe temeiul dreptății către noi, precum cu firmitate ținem, că și Preabunul și adoratul nostru Domnitor — bun și iubitor este pentru noi toți credincioșii sei fii deopotrivă (Bravo!) astfel dar' încheiu strigând: Să trăească patria și preabunul nostru Împărat și Rege apostolic! (Însuflețite să trăească!)

E.

Lista membrilor.

1. *Ioan Popa*, avocat, pentru cercul Aradul-Nou.
2. *Ioan Mărgineanu*, proprietar, Alba-Iulia.
3. *Nicolae Cosgăria*, c. și r. căpitan în pens., Făgăraș.
4. *Iuliu Dan*, protopresbiter, Făgăraș.
5. *Nicolau Șerban*, proprietar, Făgăraș.
6. *Paul Rotariu*, avocat, Becicherec.
7. *Dr. Alexandru Mocsonyi*, mare proprietar, Becicherec.
8. *Paul Silvan*, paroch, Beclean.
9. *Gavriil Manu*, avocat Dej.
10. *Gregorie Stețu*, avocat, Iclodul-mare.
11. *Dr. Ioan Hosan*, medic, Ileanda-mare.
12. *Teodor Hermann*, protopresbiter, Lăpușul-unguresc.
13. *Ioan Todescu*, paroch, Abrud.
14. *Dr. Alexandru Hosszu*, avocat, Hațeg.
15. *Dr. Petru Cioran*, medic, Cislădie.
16. *Constantin Popovici*, proprietar, Comloș-St.-Ana.
17. *Mihail Veliciu*, avocat, Comloș-St.-Ana.
18. *Dr. Nicolau Racotia*, medic, Mediaș.
19. *Corneliu Lazar*, paroch, Iosășel.
20. *Dr. Stefan Pop*, avocat, Iosășel.
21. *Teodor Pop*, protopresbiter, Dioșod.
22. *Alexiu Pop*, avocat, Gilău.
23. *Pompiliu Piposiu*, țiarist, Gilău și Nocrich.
24. *Ioan Pap*, avocat, Aleșd.
25. *Vincentiu Babeș*, privatier, Sasca, Vinga și Bănat-Comloș.
26. *George Lazar*, avocat, Vinga.
27. *Sebastian Olariu*, protopresbiter, Făget.
28. *Dr. George Popovici*, protopresbiter, Lugoj.
29. *Sabin Barcianu*, director al economiei de instrucție, Nocrich.
30. *Galacteon Șagău*, protopresbiter, Reghin și Ghernesig.

31. Dr. *Absolon Todea*, avocat, Ghernesig.
32. *Eugen Brote*, mare proprietar, Cișnădie-Sibiiu.
33. *Petru Precupaș*, econom, Nădlac.
34. *Vincentiu Marcoviciu*, paroch, Nădlac.
35. Dr. *Avram Tincu*, avocat, Orăștie.
36. *Victor Tordășian*, funcț. consist., Sibiiu.
37. *Mihail Popovici*, protopresbiter, Caransebeș.
38. *Iuliu Popovici*, avocat, Zorlenț.
39. Dr. *George Dobrin*, avocat, Zorlenț.
40. *Gavriil Barbu*, proprietar, Carașeu.
41. *Ioan Ionaș*, asesor consistorial, Caransebeș.
42. *Iuliu Răduț*, proprietar, Vințul-de-sus.
43. *Petru Iacobescu*, paroch, Vințul de sus.
44. *Emanuil Ungurean*, director de bancă, Recaș.
45. *Elia Trăilă*, avocat, Oravița
46. *Alexandru Popovici*, proprietar, Kis-Jenő.
47. Dr. *Aurel Brote*, director de bancă, Sibiiu.
48. Dr. *Corneliu Diaconovich*, literat, Bocșa-română.
49. *Basilii Stanciu*, c. și r. căpitan in pens., Făgăraș.
50. *Ioan Ghibu*, profesor, Seini.
51. *Alexiu Berinde*, protopresbiter, Seini.
52. *Alexandru Danciu*, director de mine, Ighiu.
53. *Dimitrie Comșa*, profesor, Sibiiu.
54. *Gavriil Manu*, avocat, Bistrița
55. *Daniil Lica*, avocat, Bistrița.
56. *Patriciu Barbu*, avocat, Reghin-Ghernesig.
57. *Mihail Orbonaș*, proprietar, Reghin-Ghernesig.
58. *Basilii Rațiu*, vicar, Reghin-Ghernesig.
59. *Alexandru Moldovan*, proprietar, Baia-de-Criș.
60. *Petru Truția*, avocat, Baia-de-Criș.
61. *Vasile Dămian*, protopresbiter, Baia-de-Criș.
62. *Iosif Comanescu*, paroch, Codlea.
63. *George Proca*, econom, Rășnov.
64. *Vasile Voina*, paroch, Brașov.
65. *George B. Pop*, mare-industriaș, Brașov.
66. *Alexiu Verzea*, paroch, Săcele.
67. Dr. *Vasile Preda*, avocat, Trăscău.
68. *Romul Furdui*, protopresbiter, Trăscău
69. *Simion Căluțu*, avocat, Bălăușer.
70. *Iacob Macaveiu*, protopresbiter, Bălăușer.
71. *Ioan Hosszu*, proprietar, Hațeg.
72. *Simeon Micu*, proprietar, Făgăraș.
73. *Vasile Muntenescu*, proprietar, Ludoș.
74. *Alexandru Lebu*, proprietar, Cristian.
75. *Simeon Pop*, proprietar, Gilău.
76. *Simeon Monda*, protopresbiter, Bistrița.
77. *Mihail Făgărășan*, proprietar, Năsăud.

78. *Ioan Roşiu*, protopresbiter, Sasca-Rittberg.
79. *August Nicoară*, proprietar, Lăpuşul-ung.
80. *Simeon Orosz*, proprietar, Şimleu.
81. *Andreiu Cosma*, director de bancă, Tăşnad.
82. *Stefan Cucu*, privatier, Tăşnad.
83. *Florian Cocian*, privatier, Diosod.
84. *Antonie Palade*, paroch, Belényes.
85. *Andreiu Medan*, avocat, Şomcuta-mare.
86. *Vasile Oltean*, avocat, Blaj.
87. *Ludovic Csato*, avocat, Blaj.
88. *Dr. Daniil Barcianu*, profesor, Baia-mare.
89. *Avram Păcurar*, protopresbiter, Dobra.
90. *Septimiu Albini*, redactor, Vintul-de-jos.
91. *Basiliu Poruţiu*, proprietar, Huedin.
92. *Anania Pop*, proprietar, Huedin.
93. *Andreiu Ghidiu*, protopresbiter, Oraviţa.
94. *Aurel Suci*, avocat, Arad.
95. *Nicolae Oncu*, director de bancă, Arad.
96. *Alexandru Filip*, avocat, Abrud.
97. *Dr. Ioan Raţiu*, avocat, Turda.
98. *Iuliu Coroian*, avocat, Cluj.
99. *George Pop*, mare proprietar, Şimleul-Silvaniei.
100. *Dr. Vasile Lucaşiu*, paroch, Baia-mare.
101. *Coriolan Brediceanu*, avocat, Lugoj.
102. *Dr. Ioan Mişu*, director de bancă, Orăştie.
103. † *Elia Măcelariu*, consilier guvernial în pens.
104. *Ioan Muntean*, funcţionar, Sibiiu-Oena.
105. *Dr. Ioan Crişianu*, profesor, Seini.
106. *Dr. Teodor Mihali*, avocat, Ileanda.
107. *Francisc Hosszu*, avocat, Hunedoara.
108. *Dr. Absolon Todea*, avocat, Ghernesig.
109. *Dr. George Popa*, asesor consistorial, Pećica.
110. *Dr. Ioan Nichita*, avocat, Zelcui.
111. *Nicolau Cristea*, asesor consistorial, Cristian.
112. *Rubin Paţiu*, avocat, Alba-Iulia.
113. *Ioan Cioran*, proprietar, Cislădie.
114. *George Şandor*, mare proprietar.
115. *Dr. Aurel C. Popovici*, medic, Făget.
116. *Dr. Ioan Rădneanu*, medic, Arad.
117. *Dr. Ioan Nemeş*, avocat, Uioara.
118. *Nicolau Muntean*, proprietar, Hunedoara.
119. *Dr. Demetriu Magdu*, avocat, Pećica.
120. *Vasile Muntelescu*, paroch, Ludoş.
121. *Ieronim Baritiu*, funcţionar de bancă, Silvania.
122. *Ioan Micu Roşu*, avocat, Rittberg.
123. *Vasile Ignat*, avocat, Beiuş.
124. *Simeon Popanu*, paroch, Beclean.

125. *Ioan Popa*, avocat, Aleșd.
126. *Vasile Pop*, avocat, Aradul-nou.
127. *Fabiu Rezeiu*, avocat, Lugoj.
128. *Iuliu Vlăduțiu*, Vințul-de-jos.
129. *Augustin Muntean*, avocat, Dej.
130. *Dimitrie Suciu*, proprietar, Șimleul-Silvaniei.
131. *Romul Orbean*, proprietar, Ludoș.
132. *Ioan Muntean*, Hațeg.
133. *Ioan Pop*, paroch, Aleșd.
134. *Mihail Făgărășan*, protopresbiter, Năsăud.
135. *Dr. Lazar Petco*, avocat, Vinga.

